

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΑΝΙΑΤΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

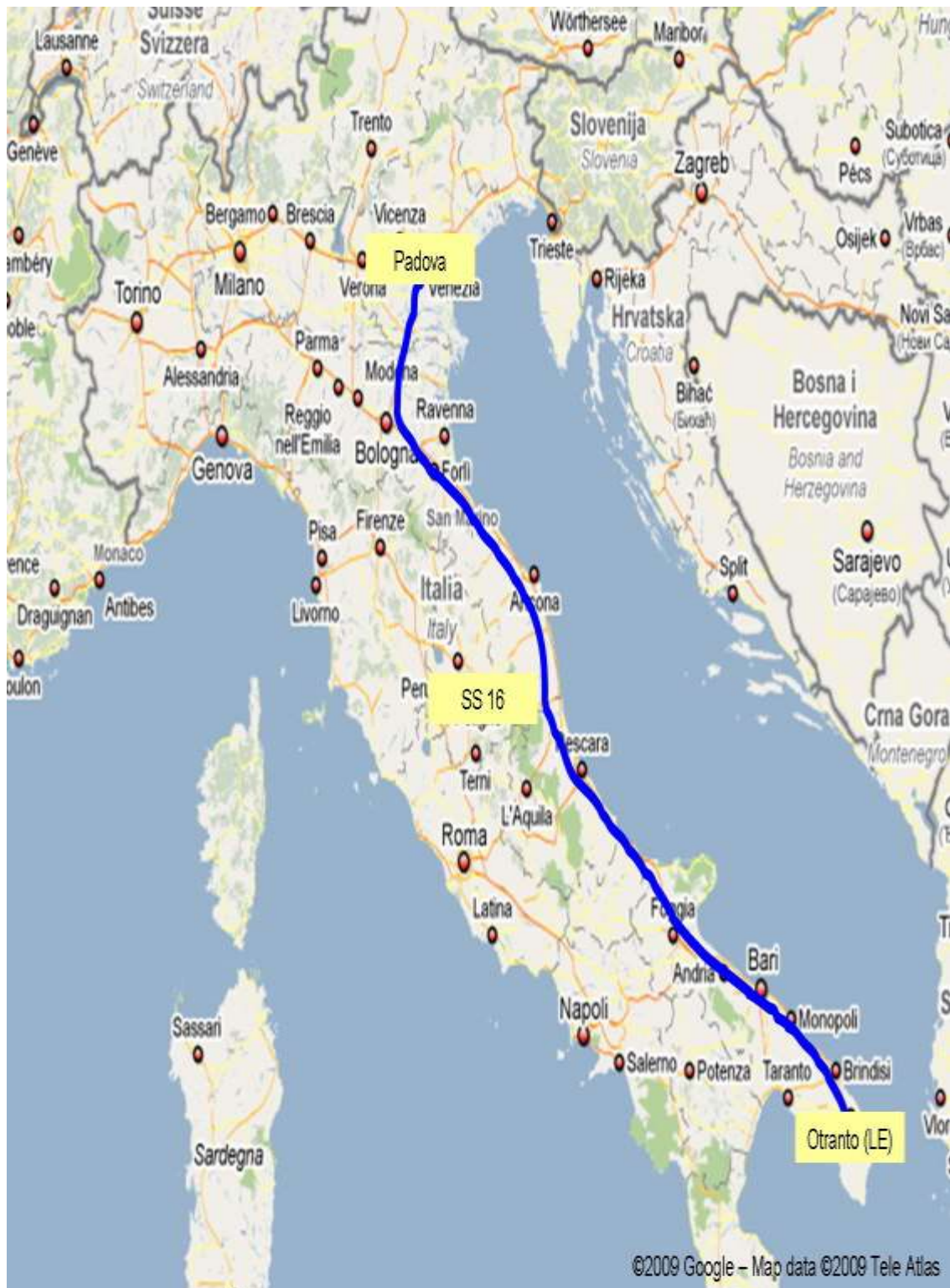
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΙΤΑΛΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΚΑΙ

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΙΟΥΝΙΟΣ 2018

Το σιδηροδρομικό δίκτυο της Ανατολικής Ιταλίας δεν χωροθετήθηκε πάνω στην ακτογραμμή της Αδριατικής θάλασσας, αλλά ελαφρώς στην ενδοχώρα, για λόγους εθνικής άμυνας, η οποία αποτελεί δημόσια υπηρεσία που διασφαλίζει η Ιταλική Δημοκρατία. Είναι η Ιταλική Δημοκρατία ένα Κράτος δικαίου;

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΙΤΑΛΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ	4
Α. Το ζήτημα της κωδικοποίησης του ιταλικού δικαίου	4
Β. Η εθιμική καταγωγή του Δικαίου της Θάλασσας	6
Γ. Το ζήτημα του νομίμου	7
Δ. Η αρχή του Κράτους δικαίου	8
Ε. Ο δικαστής και ο ιστορικός	11
ΑΣΚΗΣΗ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	13
ΑΣΚΗΣΗ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ	18
ΓΡΑΠΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ I: <i>Università di Bologna</i>	21
ΓΡΑΠΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ II: <i>Marco Polo</i>	22
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	23

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΙΤΑΛΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Α. Το ζήτημα της κωδικοποίησης του ιταλικού δικαίου

Η Ιταλία, η οποία προέκυψε ως ένα ενιαίο Κράτος το 1861, παρουσιάζει μεγάλη παραγωγή κανόνων δικαίου. Ειδικότερα, αντιμετωπίζει το ζήτημα του υπερβολικού αριθμού νομοθετικών διατάξεων οι οποίες είναι διάσπαρτες σε διάφορα νομοθετήματα, ακόμη και όσον αφορά κανόνες που αφορούν το ίδιο θέμα ή έστω κανόνες που υπάγονται στον ίδιο κλάδο του δικαίου. Η χώρα αυτή καλείται εκ των πραγμάτων να αντιμετωπίσει αυτό το πρόβλημα, το οποίο είναι αρκετά σοβαρό αν αναλογιστεί κανείς ότι το 2016 υπολογίζονταν οι νόμοι του Κράτους και των επιμέρους Περιφερειών σε 40.000 και οι κυβερνητικοί κανονισμοί - κατά τις πιο συνετές εκτιμήσεις - σε 60.000¹. Παρατηρείται το φαινόμενο κανόνες να αντιφάσκουν ο ένας σε σχέση με τον άλλο ή να κολυμπούν σε ένα δίκτυο υπαινιγμών και παραπομπών στο οποίο θα πνιγόταν ακόμη και ο Λυκούργος, ο μεγάλος νομοθέτης. Οι ξένες επιχειρήσεις αποθαρρύνονται να επενδύσουν στην ιταλική οικονομία εξαιτίας της αβεβαιότητας του δικαίου και της «λοτταρίας» των δικαστηρίων².

Η νομοθετική διαδικασία είναι υπερβολικά πολύπλοκη, εκτιμάται ότι χρειάζεται να επιταχυνθεί με το να συντημηθεί στο ήμισυ η εμπλοκή της Γερουσίας. Θα μπορούσε να ενσωματωθεί ένας κανόνας στο Σύνταγμα, ο οποίος να εγγυάται την κωδικοποίηση του δικαίου. Ειδικότερα, ο κώδικας είναι εκείνο το ενιαίο κείμενο στο οποίο συγκεντρώνονται οι κανόνες ενός κλάδου του δικαίου ή μιας θεματικής περιοχής ενός κλάδου του δικαίου, οι οποίοι, εφόσον προϋπήρχαν, άνηκαν σε διάφορα νομοθετήματα. Το ίδιο το κείμενο του τυπικού Συντάγματος ενός Κράτους αποτελεί ουσιαστικά μία μορφή κώδικα, και μάλιστα με ανώτατη τυπική ισχύ έναντι των άλλων πηγών του δικαίου.

Ωστόσο, η απόπειρα αναθεώρησης του Συντάγματος, η οποία δεν εγκρίθηκε με το συνταγματικό δημοψήφισμα της 04.12.2016, αποσκοπούσε να διορθώσει 47 άρθρα αυτού του κειμένου, που πριν το δημοψήφισμα επικρινόταν ως πεπαλαιωμένο, χωρίς να αναφέρεται στο θέμα της κωδικοποίησης.

¹ M. Ainis, *La selva oscura dei 100 mila codici*, La Repubblica, mercoledì 24 agosto 2016, p. 1.

² M. Ainis, *La selva oscura dei 100 mila codici*, La Repubblica, mercoledì 24 agosto 2016, p. 27.

Η πολυνομία παραμένει ένα σημαντικό ζήτημα που μπορεί μεταξύ άλλων να οδηγήσει και σε φαινόμενα διαφθοράς στον κρατικό μηχανισμό. Σχετικό είναι το απόφθεγμα του Τάκιτου «Corruptissima re publica plurimae leges», κατά το οποίο το πολύ διεφθαρμένο Κράτος έχει πάρα πολλούς νόμους. Ενδείκνυται η αποκοπή του περιττού από το περιεχόμενο των νόμων, όπως το έκανε πρώτος ο Ιουστινιανός, ο οποίος «ανάμεσα στους νόμους έκοψε το υπερβολικό και το μάταιο»³. Σε μία πενταετία (529-534) εκδόθηκαν ο Ιουστινιάνειος Κώδικας στον οποίο συγκεντρώθηκαν οι πριν τον Ιουστινιανό αυτοκρατορικοί νόμοι, ο Πανδέκτης, με τις γνώμες Ρωμαίων νομικών, και οι Εισηγήσεις, οι οποίες αποτελούσαν εγχειρίδιο προορισμένο για τους αρχάριους φοιτητές της Νομικής. Δεν είναι τυχαίο ότι το Ιουστινιάνειο Δίκαιο υπήρξε η βάση για το μετέπειτα δίκαιο, της νεότερης Ευρώπης.

Ωστόσο, στην εποχή του αυτοκράτορα αυτού έλαβε τέλος η μακραίωνη ιστορία της Ακαδημίας Πλάτωνος. Ιδρύθηκε από το φιλόσοφο αυτό ένα ιδιότυπο Πανεπιστήμιο, το οποίο συνέχισε τη λειτουργία του μέχρι την εποχή του Ιουστινιανού και η διδασκαλία γινόταν στον ελαιώνα της Δυτικής Αττικής, δηλαδή στην περιοχή μίας από τις Πανεπιστημιούπολεις του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, της τρέχουσας εποχής.

Ανακύπτει λοιπόν στην ιταλική έννομη τάξη η σπουδαιότητα της απλούστευσης της νομοθεσίας και της συστηματικής κωδικοποίησης των κανόνων που κρίνεται σκόπιμο να συνεχίσουν να υπάρχουν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα προόδου σε αυτήν την κατεύθυνση αποτελεί ο Τουριστικός Κώδικας. Η Ιταλία θέσπισε ένα κώδικα ειδικά για τον κλάδο του Τουριστικού Δικαίου το 2011. Αυτή η κωδικοποίηση θεωρείται πρωτοποριακή σε διεθνή κλίμακα δεδομένου ότι το ιταλικό Κράτος έγινε μόλις το δεύτερο Κράτος παγκοσμίως που απέκτησε ένα νομοθέτημα αυτού του περιεχομένου. Το πρώτο Κράτος υπήρξε η Γαλλία, η οποία προέβη σε αυτήν την πρωτοβουλία το 2006, στο πλαίσιο μίας ευρύτερης τάσης της να κωδικοποιεί τους κανόνες των διαφόρων κλάδων του δικαίου. Είναι μάλιστα ενδεικτικό της σπουδαιότητας που αποδίδεται σε αυτό το γεγονός ότι η επελθούσα κωδικοποίηση της γαλλικής τουριστικής νομοθεσίας θεωρείται ως απόδειξη ότι τα τελευταία χρόνια το Τουριστικό Δίκαιο δεν αποτελεί μία απλή «νομοθεσία» για τον τουρισμό αλλά έχει προαχθεί σε έναν (ειδικό για τον τουρισμό ως κλάδο της οικονομίας) «αυτοτελή

³ M. Ainis, *Anche in Italia è nata una legge con la scadenza*, ItaliaOggi número 32, 07/02/1998, p. 1.

κλάδο του δικαίου», δηλαδή σε ένα νομικό κλάδο που διαθέτει αυθυπαρξία έναντι των υπολοίπων κλάδων του δικαίου.

Μπορεί ορισμένες διατάξεις του ιταλικού Τουριστικού Κώδικα να μην έμελλε να μακροημερεύσουν διότι κηρύχθηκαν αντισυνταγματικές από το Συνταγματικό Δικαστήριο, πλην όμως η κωδικοποίηση κατά τα λοιπά κρατάει τη σημασία της και ενισχύει το κύρος που έχει αυτός ο δυναμικά εξελισσόμενος κλάδος του δικαίου και στην ιταλική έννομη τάξη. Η κωδικοποίηση δεν είναι απλώς ένδειξη αυτοτέλειας ενός κλάδου του δικαίου αλλά και ωριμότητας ως προς την οικεία «αρχή του κράτους δικαίου», η οποία θα εξετασθεί στη συνέχεια.

Είναι ενδεικτικό του κύρος του ιταλικού Τουριστικού Δικαίου ότι το Σύνταγμα της Ιταλικής Δημοκρατίας στην αρχική του μορφή εμπεριείχε ρητή αναφορά στα φαινόμενα «τουρισμός και ξενοδοχειακή βιομηχανία», ως αντικείμενο αρμοδιότητας των Περιφερειών και όχι του κεντρικού Κράτους. Ωστόσο, η αναφορά αυτή απαλείφθηκε με την αναθεώρηση του 2001 χωρίς όμως να αλλάξει επί της ουσίας αυτή η κατανομή αρμοδιοτήτων. Οι συνταγματικές μεταβολές εκείνου του έτους τέθηκαν στη κρίση του λαού με επιβεβαιωτικό δημοψήφισμα τον Οκτώβριο 2001, με θετικό αποτέλεσμα. Συνεπώς υιοθετήθηκε μία σημαντική μεταρρύθμιση που επήλθε υπέρ Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης όπως οι Περιφέρειες, έναντι του Κράτους. Σήμερα, απουσιάζει οποιαδήποτε ρητή αναφορά στον τουρισμό ή στη ξενοδοχειακή βιομηχανία και επομένως δεν είναι ρητά καθιερωμένο το θεμελιώδες δικαίωμα στον τουρισμό και στη φιλοξενία, στο ιταλικό τυπικό Σύνταγμα.

B. Η εθιμική καταγωγή του Δικαίου της Θάλασσας

Η κωδικοποίηση είναι μία έννοια που αφορά όχι μόνον το εσωτερικό δίκαιο αλλά και το διεθνές. Για παράδειγμα, το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας, που αποτελεί κλάδο του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου, αναδύθηκε το 17^ο αιώνα. Πράγματι, η σύγχρονη ιστορία του Δικαίου της Θάλασσας ξεκινά τότε, καθώς τα ναυτικά Κράτη όπως η Γαλινοτάτη Δημοκρατία της Βενετίας, εκδήλωσαν το ενδιαφέρον τους να κυβερνήσουν και στο θαλάσσιο χώρο⁴. Το έργο « Συμβολικός Γάμος της Βενετίας με τη θάλασσα», μία ωραία τοιχογραφία που φιλοτέχνησε ο διάσημος Ιταλός ζωγράφος Τιντορέττο, εγκαινίασε μία νέα εποχή στις σχέσεις μεταξύ του Κράτους και της

⁴ Ε. Ρούκουνας, *Διεθνές Δίκαιο, Το κράτος και το έδαφος – Το δίκαιο της θάλασσας*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2006, σσ. 82-83.

Θάλασσας. Ο πρώτος στόχος της νέας αυτής περιόδου συνίστατο στην επέκταση της κυριαρχίας των παρακτίων Κρατών από τη στεριά στην παρακείμενη θάλασσα, με τη δημιουργία της αιγιαλίτιδας (ή χωρικής) θάλασσας. Η αιγιαλίτιδα ζώνη στηριζόταν σε προσεγγίσεις θεωρητικών, όπως του Ιταλού νομικού Baldus που το 14^ο αιώνα είχε καταγράψει τη θεωρία της διακρίσεως μεταξύ δικαιωμάτων ιδιοκτησίας (*dominia*) και δικαιωμάτων ελέγχου (*imperia*) στη θάλασσα, και αποσκοπούσε κυρίως στην άμυνα των παρακτίων Κρατών. Μέχρι και τις αρχές του εικοστού αιώνα το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης δεν υπερέβαινε τα 3 ναυτικά μίλια (με το ναυτικό μίλι να ισούται με 1853 μέτρα) από τις ακτές κάθε Κράτους.

Ο δεύτερος στόχος αφορούσε τη διασφάλιση του δικαιώματος της ελεύθερης ναυσιπλοΐας πέρα από την αιγιαλίτιδα ζώνη, δηλαδή στην ανοιχτή θάλασσα. Η γενική αρχή της ελευθερίας στην ανοιχτή θάλασσα διαμορφώθηκε κυρίως υπέρ εκείνων των Κρατών που ήταν εξοπλισμένα με μεγάλους στόλους: η συνταγή περιλάμβανε ένα σύστημα περιορισμένης, ως προς το πλάτος, αιγιαλίτιδας ζώνης καθώς και ελεύθερης ανοιχτής θάλασσας.

Αυτή η διαμόρφωση του Διεθνούς Δικαίου ήταν εθιμική, δηλαδή μεθοδεύθηκε όχι κατ' αρχάς με διεθνείς συνθήκες αλλά με άγραφο τρόπο, για περίπου 4 αιώνες. Η γραπτή διαμόρφωση ξεκίνησε με τις 4 Συμβάσεις της Γενεύης, οι οποίες υπογράφηκαν το 1958 στους κόλπους του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Η κατά νομική ακριβολογία κωδικοποίηση, τουλάχιστον με την έννοια ότι όλοι οι κανόνες εμπεριέχονται σε ένα μόνον κείμενο, επιτεύχθηκε το 1982, με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1994.

Γ. Το ζήτημα του νομίμου

Το «νόμιμον» είναι μία λέξη που αποτελεί καρκίνο, δηλαδή όπως και αν διαβαστεί πάλι «νόμιμον» σημαίνει. Η γένεση του εθνικού Κράτους έγινε στην Ιταλία πολύ αργότερα από άλλες ευρωπαϊκές χώρες και δεν ήταν αποτέλεσμα πλατιάς λαϊκής υποστήριξης (πολιτικής νομιμοποίησης). Παρά τους ισχυρισμούς ότι η Ιταλία ενώθηκε ύστερα από δημοψήφισμα, μόνο το 2% του πληθυσμού είχε δικαίωμα ψήφου. Το 98% των ανθρώπων που εκ των υστέρων έγιναν «Ιταλοί» δεν είχε κανένα

λόγο στο ζήτημα⁵. Επιπλέον, πολύ λίγοι άνθρωποι εκείνη τη στιγμή κατάλαβαν τι συνέβη – μόνον ένα 10% των «Ιταλών» μιλούσε την ιταλική γλώσσα, η οποία έγινε πραγματική εθνική γλώσσα 100 χρόνια αργότερα.

Το περιεχόμενο των νόμων προκύπτει μέσα από κοινωνικές ζυμώσεις και πολιτικές διεργασίες, είναι δηλαδή κατ' αρχάς ένα ζήτημα περισσότερο πολιτικό παρά νομικό. Για παράδειγμα, οι απεργίες στην Ιταλία ήταν ήδη πολυάριθμες πριν το τέλος του δέκατου ένατου αιώνα. Ένα απεργιακό κύμα το 1896 οδήγησε στην ελάττωση της εργάσιμης ημέρας από 10 σε 9 ώρες⁶. Τον Αύγουστο του 1920 η FIOM, η συνδικαλιστική ομοσπονδία των μεταλλεργατών, συνέχισε τις ήδη αγωνιστικές κινητοποιήσεις έναντι των Ιταλών εργοδοτών με τη μορφή της δουλειάς αυστηρά σύμφωνα με τον κανονισμό και με επιβράδυνση των ρυθμών εργασίας⁷. Αν τα αφεντικά προχωρούσαν σε ανταπεργία (λοκ-άουτ), το συνδικάτο συμβούλευσε τα μέλη του να καταλάβουν τα εργοστάσια. Παρά το γεγονός ότι το συνδικάτο επέμενε ότι όλες οι ενέργειες έπρεπε να είναι στο πλαίσιο της νομιμότητας, στα μέσα Αυγούστου 1920 άρχισε ανοιχτό σαμποτάζ της παραγωγής, η οποία μερικές φορές έπεσε κατά 40%.

Η έννοια της νομιμότητας αποτελεί ένα πολλές φορές στην ιστορία των Κρατών αντιλεγόμενο σημείο, πολύ περισσότερο στην ελληνική γλώσσα δεδομένου ότι είναι αντιφατικό η αστυνομία, δηλαδή οι επιτετραμμένοι για την τήρηση των νόμων στην πόλη, να παραβιάζει η ίδια τους νόμους.

Δ. Η αρχή του Κράτους δικαίου

Η αρχή του Κράτους Δικαίου περιλαμβάνει την τυπική έννοια, η οποία σημαίνει ότι όλα τα όργανα ενός Κράτους υπόκεινται σε ισχύοντες κανόνες δικαίου. Η ουσιαστική έννοια σημαίνει ότι η συμπεριφορά των κρατικών οργάνων ανταποκρίνεται προς την ουσιαστική δικαιοσύνη, π.χ. με την εφαρμογή της αρχής της επιείκειας. Σε κάθε περίπτωση, η δικαιοκρατική αρχή αποτελεί μία από τις κλασικές οργανωτικές βάσεις του πολιτεύματος, στα σύγχρονα Κράτη, όπως στην Ιταλία η οποία την έχει καθιερώσει στο ισχύον Σύνταγμα, ιδίως το άρ. 2.

⁵ T. Behan, *Arditi del Popolo Η ιστορία της πρώτης αντιφασιστικής οργάνωσης και η αποτρέψιμη άνοδος του Μπενίτο Μουσολίνι*, Μαρξιστικό βιβλιοπωλείο, 2012, σ. 19.

⁶ T. Behan, *Arditi del Popolo Η ιστορία της πρώτης αντιφασιστικής οργάνωσης και η αποτρέψιμη άνοδος του Μπενίτο Μουσολίνι*, Μαρξιστικό βιβλιοπωλείο, 2012, σσ. 24-25.

⁷ T. Behan, *Arditi del Popolo Η ιστορία της πρώτης αντιφασιστικής οργάνωσης και η αποτρέψιμη άνοδος του Μπενίτο Μουσολίνι*, Μαρξιστικό βιβλιοπωλείο, 2012, σ. 54.

Το αντίθετο του Κράτους δικαίου ονομάζεται αστυνομικό Κράτος, που σημαίνει ένα Κράτος της αυθαιρεσίας, χωρίς να νοούνται κατ' ανάγκη τα αστυνομικά όργανα ως εμπλεκόμενα. Ο όρος αυτός έχει χρησιμοποιηθεί και στην απώτερη πολιτική ιστορία της Ιταλίας, για παράδειγμα όσον αφορά την «άγνωστη» ιστορία των *Arditi del Popolo* (ADP). Πρόκειται για την πρώτη αντιφασιστική οργάνωση που γνώρισε το εργατικό κίνημα σε παγκόσμια κλίμακα⁸. Η ονομασία της σημαίνει, σε ελεύθερη μετάφραση, «Λαϊκές Ομάδες Κρούσης» και δημιουργήθηκε αυθόρμητα από ομάδες πρώην φαντάρων από τα μέτωπα του Α' Παγκοσμίου Πολέμου και μαχητικών εργατών, μέσα από την ανάγκη να μπει φραγμός στις επιθέσεις των οπαδών του φασισμού και έφθασε να αριθμεί 40.000 μέλη.

Ειδικότερα, γράφοντας στην καθημερινή εφημερίδα του PSI το καλοκαίρι του 1921, ο σοσιαλιστής ηγέτης Πιέτρο Νένι περιέγραφε με ακρίβεια τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι ADP:

«Μάλλον οι *Arditi del Popolo* έχουν αυταπάτες όταν νομίζουν ότι μπορούν να αντικρούσουν ένα ένοπλο κίνημα της αντίδρασης, που βρίσκεται υπό την προστασία και καθοδήγηση του κράτους. Όσο η αστική τάξη έχει την εξουσία θα την χρησιμοποιεί ενάντια στην εργατική τάξη. Και τα παλούκια και ρόπαλα των *Arditi del Popolo* δεν μπορούν να νικήσουν τα πολυβόλα, τα κανόνια και τα αεροπλάνα του αστυνομικού κράτους»⁹.

Παγκόσμια πρωτοτυπία αποτελεί μία – μυστική αυτή τη φορά – έκφανση του ιταλικού παρακράτους, στο οποίο μάλιστα είχαν συμμετοχή και στελέχη της Αστυνομίας. Ειδικότερα, η μυστική μασονική στοά «Π2» ανακαλύφθηκε το 1981 και σε αντίθεση με το υπόλοιπο μασονικό κίνημα σε διεθνή κλίμακα, επιδιόταν σε εγκληματικές ενέργειες. Η Ιταλία για δεκαετίες ήταν στα χέρια μίας τρομερά επικίνδυνης ομάδας, η οποία δεν στόχευε μόνο σε καριέρες και επιχειρήσεις αλλά και στην ανατροπή της δημοκρατικής τάξης¹⁰. Στη λίστα των μελών της στοάς υπήρχαν τα ονόματα των αρχηγών της αστυνομίας, των μυστικών υπηρεσιών, του στρατού, μεγάλων επιχειρήσεων, δημοσιογράφων και όχι μόνο. Την τελευταία στιγμή κάποιοι

⁸ Κ. Πίττας, *Πρόλογος*, Ιούλης 2012, in Τ. Behan, *Arditi del Popolo Η ιστορία της πρώτης αντιφασιστικής οργάνωσης και η αποτρέψιμη άνοδος του Μπενίτο Μουσολίνι*, Μαρξιστικό βιβλιοπωλείο, 2012, σ. 9.

⁹ Τ. Behan, *Arditi del Popolo Η ιστορία της πρώτης αντιφασιστικής οργάνωσης και η αποτρέψιμη άνοδος του Μπενίτο Μουσολίνι*, Μαρξιστικό βιβλιοπωλείο, 2012, σ. 129.

¹⁰ Α. Φεράρι, « Ο Μόρο δολοφονήθηκε γιατί κάποιοι θεωρούσαν επικίνδυνο τον ιταλικό ενρωκομμουνισμό », Η Εφημερίδα των Συντακτών 20-22 Οκτωβρίου 2017 (Συνέντευξη στον Θ. Ανδρεάδη – Συγγελάκη), σ. 23.

αποφάσισαν να μπλοκάρουν τη στοά αυτή με μια κίνηση που έμοιαζε και αυτή προδιαγεγραμμένη. Για παράδειγμα, η αποκάλυψη του σκοτεινού ρόλου της στοάς στην ιταλική δημόσια ζωή έφερε σε δεινή θέση την εφημερίδα «Corriere della Sera». Εκτέθηκε το κύρος αυτής της ιστορικής εφημερίδας διότι στη λίστα της στοάς ήταν εγγεγραμμένοι ο διευθυντής της, ο μεγαλύτερος μέτοχος και πολλοί γνωστοί δημοσιογράφοι της. Σύμφωνα με μία δήλωση του τέως δικαστικού λειτουργού και πολιτικού αρχηγού Αντόνιο ντι Πιέτρο, το Φεβρουάριο 2018, η «*H P2 υπάρχει ακόμη, μόνο που έχει αλλάξει το δέρμα. Είναι εκμηχανισμένη, σήμερα είμαστε απέναντι σε μία P2 χρηματοοικονομική, ένα εγκάρσιο δίκτυο οικονομικής, πολιτικής και χρηματοοικονομικής εξουσίας το οποίο ποτέ δεν αποσυναρμολογήθηκε εντελώς*».

Παρόμοιες παρατηρήσεις αρμόζουν για τη δράση της τρομοκρατικής οργάνωσης «Ερυθρές Ταξιαρχίες», η αντίστροφη μέτρηση των οποίων άρχισε με τη δολοφονία, στις 9 Μαΐου 1978, του απαχθέντος στις 16 Μαρτίου του ίδιου έτους καθηγητή πανεπιστημίου και βουλευτή του κυβερνώντος κόμματος «Χριστιανική Δημοκρατία» Άλντο Μόρο. Στις 20 Απριλίου, οι Ταξιαρχίες απευθύνουν το έβδομο μήνυμά τους, «αληθινό» αυτή τη φορά: ο Μόρο είναι ζωντανός και δέχονται να τον ανταλλάξουν με τους «κομμουνιστές κρατουμένους»¹¹. Πρόκειται για τελεσίγραφο που λήγει στις 22 του μηνός, στις τρεις το μεσημέρι. Μια φωτογραφία του Μόρο, με τη *Repubblica* της προηγούμενης στο χέρι, φτάνει στα γραφεία της εφημερίδας.

Ο Μόρο ήταν έναν από τους εξυπνότερους πολιτικούς, ο οποίος είχε διατελέσει πρωθυπουργός σε 5 κυβερνήσεις, μεταξύ των οποίων μία είχε ως αντιπρόεδρο τον προαναφερθέντα Πιέτρο Νένι. Ο πρώην, κατά την πρώτη δολοφονία των Ερυθρών Ταξιαρχιών η οποία έπληξε το δικαστικό Φραντσέσκο Κόκο στη Γένοβα, υπουργός Εσωτερικών Πάολο Εμίλιο Ταβιάνι, είπε: «*Θα μπορούσαμε να τους έχουμε συλλάβει όλους, αλλά δεν μας το επέτρεψαν*»¹². Ήταν μία σοβαρή δήλωση, η οποία προκάλεσε έντονο προβληματισμό. Διευκρινίζεται ότι αυτή η δολοφονία έγινε όταν στην εξουσία ήταν η Κυβέρνηση Μόρο V, η οποία ελάχιστο χρόνο μετά έπεσε. Την ημέρα της δολοφονίας – 8 Ιουνίου 1976 – πιστεύεται ότι άλλαξε ουσιαστικά η όλη στρατηγική της οργάνωσης. Από τις «σκληρές και ανόθευτες» Ερυθρές Ταξιαρχίες της πρώτης

¹¹ Λ. Σάσα, *Η υπόθεση Μόρο*, Εκδόσεις Πατάκη 2002 (Μετάφραση Σ. Τριανταφύλλου), σσ. 203-204.

¹² Α. Φεράρι, «*Ο Μόρο δολοφονήθηκε γιατί κάποιιοι θεωρούσαν επικίνδυνο τον ιταλικό ευρωκομμουνισμό*», Η Εφημερίδα των Συντακτών 20-22 Οκτωβρίου 2017 (Συνέντευξη στον Θ. Ανδρεάδη – Συγγελάκη), σ. 23.

φάσης (που τραυμάτιζαν και λήστευαν αλλά δεν είχαν ποτέ σχεδιάσει τη δολοφονία των εχθρών τους) έγινε μετάβαση σε κάτι διαφορετικό, πιο πολύπλοκο.

Το 1988 το βιβλίο του Σέρτζο Φλαμίνι «Ο ιστός της αράχνης» επιβεβαίωσε την ανάλυση του Λεονάρντο Σάσα, συγγραφέα του βιβλίου «Υπόθεση Μόρο», και απέδωσε την έκβαση της υπόθεσης Μόρο σε ακροδεξιά συνωμοσία, θεωρία που υποστήριζαν και νεότερα στελέχη της Χριστιανοδημοκρατίας, όπως η Τίνα Ανσέλμι¹³. Η Ανσέλμι, πρόεδρος της κοινοβουλευτικής επιτροπής που ερεύνησε τις διασυνδέσεις και τη δράση της στοάς P2, άφησε να εννοηθεί ότι οι ακροδεξιοί μασόνοι έπαιξαν ρόλο στην εκτέλεση του Μόρο.

Συνεπώς, η αρχή του Κράτους δικαίου δοκιμάστηκε από ετερόκλητα φαινόμενα παράνομης βίας, τα οποία είχαν ως θύμα την ίδια την Ιταλική Δημοκρατία ως Κράτος δικαίου.

Ε. Ο δικαστής και ο ιστορικός

Εμβληματικό για τη δικαιοκρατική αρχή υποσύνολο της κρατικής εξουσίας είναι η δικαστική εξουσία (ή αρχή). Είναι ενδιαφέρουσα η προσέγγιση της ιταλικής θεωρίας να συγκρίνει το ρόλο του δικαστή με εκείνον του ιστορικού. Κλασικό είναι το δοκίμιο με τίτλο «Ο δικαστής και ο ιστορικός» του Piero Calamandrei που αρχικά δημοσιεύθηκε το 1939 και αναδημοσιεύθηκε το 1947. Ο Καθηγητής της Πολιτικής Δικονομίας επεσήμανε ότι στην ιστορία και στη δίκη γίνεται λόγος για αποδείξεις, έγγραφα, μαρτυρίες, «πηγές» καθώς και για την κριτική τους. Οι συγγραφείς της δίκης υιοθετούν, για ορισμένη κατηγορία αποδεικτικών μέσων, την ονομασία «ιστορικές αποδείξεις»¹⁴. Εξάλλου, η σύγκριση μεταξύ του δικαστή και του ιστορικού εμφανίζεται συχνά στους συγγραφείς της ιστορίας και της φιλοσοφίας. Σε κάθε ιστορική έρευνα, όπως σε κάθε δικαστική έρευνα, υπάρχει ένα πρόβλημα προς επίλυση και επομένως μία κρίση προς διατύπωση¹⁵.

Υπάρχει ένα κοινό σημείο μεταξύ δικαστών και ιστορικών: η επιβεβαίωση των γεγονότων, και επομένως η απόδειξη¹⁶. Προβάλλει όμως μια σειρά αποκλίσεων, όπως

¹³ Σ. Τριανταφύλλου, *Σημείωμα*, in Λ. Σάσα, *Η υπόθεση Μόρο*, Εκδόσεις Πατάκη 2002 (Μετάφραση Σ. Τριανταφύλλου), σ. 215.

¹⁴ P. Calamandrei, *Il giudice e lo storico*, in P. Calamandrei, *Studi sul processo civile*, vol. V., Cemam, Padova, pp. 27-28.

¹⁵ P. Calamandrei, *Il giudice e lo storico*, in P. Calamandrei, *Studi sul processo civile*, vol. V., Cemam, Padova, p. 28.

¹⁶ Κ. Γκίνζμπουργκ, *Ο Δικαστής και ο Ιστορικός Σκέψεις στο περιθώριο της δίκης Σόφρι*, Εκδόσεις Νεφέλη 2003 (Μτφ. Χ. Σαρλικιώτη), σ. 144.

αυτή μεταξύ δικαστικού σφάλματος και επιστημονικού, που με τη σειρά της παραπέμπει στο ζήτημα της δικαστικής απόφασης.

Ωστόσο, και η σύγκλιση στο ζήτημα της επιβεβαίωσης των γεγονότων αποδεικνύεται μερική¹⁷. Τα γεγονότα, τα οποία δικαστές και ιστορικοί εξετάζουν, είναι εν μέρει διαφορετικά, κυρίως επειδή διαφορετική είναι η στάση τους απέναντι στο ευρύτερο πλαίσιο. Για τους δικαστές, το ευρύτερο πλαίσιο εμφανίζεται (εξαιρώντας τη λογική απόδειξη) κυρίως με τη μορφή ελαφρυντικών στοιχείων ή περιστάσεων, βιολογικής ή ιστορικής τάξης. Σε κάθε περίπτωση, εκτιμάται ότι είναι πάντα δύσκολος ο διάλογος μεταξύ ιστορικών και δικαστών¹⁸.

¹⁷ Κ. Γκίνζμπουργκ, *Ο Δικαστής και ο Ιστορικός Σκέψεις στο περιθώριο της δίκης Σόφρι*, Εκδόσεις Νεφέλη 2003 (Μτφ. Χ. Σαρλικιώτη), σσ. 144-145.

¹⁸ Κ. Γκίνζμπουργκ, *Ο Δικαστής και ο Ιστορικός Σκέψεις στο περιθώριο της δίκης Σόφρι*, Εκδόσεις Νεφέλη 2003 (Μτφ. Χ. Σαρλικιώτη), σ. 11.

ΑΣΚΗΣΗ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Η Ιταλία παρουσιάζει
 - A. πρόβλημα πολυνομίας.
 - B. πρόβλημα υπερβολικής κωδικοποίησης.
 - Γ. έλλειψης αρκετού αριθμού νόμων σε επίπεδο Περιφέρειας έναντι των νόμων του κεντρικού Κράτους.
 - Δ. Δεν ισχύει τίποτα από τα παραπάνω.
2. Η Ιταλία είναι Κράτος
 - A. με περίπου 60.000 νόμους.
 - B. με περίπου 100.000 νομοθετήματα (συνολικά).
 - Γ. με 20.000 Κανονισμούς.
 - Δ. Ισχύουν όλα τα παραπάνω.
3. Το Σύνταγμα της Ιταλίας
 - A. είναι ουσιαστικά ένα είδος κώδικα.
 - B. επικρίνεται ως αναχρονιστικό.
 - Γ. δεν περιλαμβάνει έναν κανόνα που να προβλέπει την κωδικοποίηση της νομοθεσίας.
 - Δ. Ισχύουν όλα τα παραπάνω.
4. Ο Ιουστινιανός
 - A. μετά το 534 μ.Χ. εξέδωσε τον Πανδέκτη.
 - B. συγκέντρωσε τις γνώμες Ρωμαίων νομικών, στον Ιουστινιάνειο Κώδικα.
 - Γ. δημιούργησε εγχειρίδιο για τη διδασκαλία του δικαίου.
 - Δ. Δεν ισχύει τίποτα από τα παραπάνω.
5. Η Βενετία
 - A. θέλησε να κυβερνήσει το θαλάσσιο χώρο.
 - B. συνέβαλε στην κωδικοποίηση του Δικαίου της Θάλασσας.
 - Γ. ενδιαφερόταν να προστατεύεται με ανοιχτή θάλασσα.
 - Δ. Ισχύουν όλα τα παραπάνω.
6. Ο Baldus
 - A. διακήρυξε την αρχή της ελευθερίας της χωρικής θάλασσας.
 - B. ήταν νομικός από τη Γερμανία.
 - Γ. κατέγραψε τη θεωρία της διακρίσεως μεταξύ δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και δικαιωμάτων ελέγχου στην θάλασσα.

Δ. Δεν ισχύει τίποτα από τα παραπάνω.

7. Το Κράτος δικαίου

A. έχει ως παράδειγμα το Αστυνομικό Κράτος.

B. με την τυπική έννοια του όρου σημαίνει την ανταπόκριση προς την ουσιαστική δικαιοσύνη.

Γ. είναι οργανωτική βάση του πολιτεύματος της Ιταλίας.

Δ. Ισχύουν όλα τα παραπάνω.

8. Arditì del Popolo:

A. υπήρξε πολιτική οργάνωση του εργατικού κινήματος στην Ιταλία.

B. αποδίδεται κατά ελεύθερη μετάφραση στα ελληνικά ως «Λαϊκές Ομάδες Κρούσης».

Γ. Ισχύουν και το A και το B.

Δ. είναι παράδειγμα του αστυνομικού κράτους στην ιταλική ιστορία.

9. Ο Πιέτρο Νένι

A. πίστευε ότι υπήρχε πάλη των τάξεων, στην Ιταλία.

B. πίστευε ότι η αστική τάξη θα χρησιμοποιούσε το Αστικό Δίκαιο για να εξουσιάσει την εργατική τάξη.

Γ. Ισχύουν και το A και το B.

Δ. εκτιμούσε ότι οι Arditì del Popolo θα γνώριζαν την ήττα από το ιταλικό Κράτος δικαίου.

10. Η νομιμότητα

A. είναι μία λέξη που αποτελεί καρκίνο.

B. αποτελεί ένα πολλές φορές στην ιστορία των Κρατών αντιλεγόμενο σημείο.

Γ. Ισχύουν και το A και το B.

Δ. Δεν ισχύει τίποτα από τα παραπάνω.

11. Ο Ιουστινιανός

A. κατήργησε το Λύκειο του Αριστοτέλους, το οποίο λειτουργούσε εδώ και περίπου μία χιλιετία.

B. ίδρυσε ένα Πανεπιστήμιο στην Αττική.

Γ. έλαβε μέτρα, που κατά περίπτωση ήταν θετικά ή αρνητικά για τα Πανεπιστήμια.

Δ. Δεν ισχύει τίποτα από τα παραπάνω.

12. Οι απεργίες

A. στην Ιταλία εμφανίστηκαν για πρώτη φορά στην αρχή του εικοστού αιώνα.

Β. στην ιταλική ιστορία αποτελούν παράδειγμα του γεγονότος ότι η διαμόρφωση του περιεχομένου των νόμων είναι κυρίως νομικό ζήτημα.

Γ. στην Ιταλία το 1896 πήραν τη μορφή κύματος απεργιών, με το οποίο εορτάστηκε για πρώτη φορά η εορτή της εργατικής Πρωτομαγιάς.

Δ. Δεν ισχύει τίποτα από τα παραπάνω.

13. Η Π2

Α. αποτέλεσε ένα αναγνωρισμένο σωματείο, κατά τον ιταλικό Αστικό Κώδικα.

Β. δεν είχε σχέσεις με παράγοντες της εφημερίδας Corriere della Sera .

Γ. προήγαγε το Κράτος Δικαίου καθώς μεταξύ των μελών της ήταν υψηλόβαθμοι δημόσιοι υπάλληλοι.

Δ. Δεν ισχύει τίποτα από τα παραπάνω.

14. Ο Άλντο Μόρο

Α. ήταν από τους εξυπνότερους πολιτικούς και Καθηγητής Πανεπιστημίου.

Β. έπεσε θύμα παράνομων ενεργειών από ιδιώτες.

Γ. ισχύουν και το Α και το Β.

Δ. δήλωσε το 1976 για τα μέλη των Ερυθρών Ταξιαρχιών « Θα μπορούσαμε να τους έχουμε συλλάβει όλους, αλλά δεν μας το επέτρεψαν».

15. Ο Πιέτρο Νένι

Α. ήταν αντιπρόεδρος σε κυβέρνηση του Μόρο.

Β. διακρίθηκε στην κωδικοποίηση του ιταλικού δικαίου.

Γ. Ισχύουν και το Α και το Β.

Δ. ήταν Καθηγητής του Δικαίου σε Πανεπιστήμιο, όπως ο Μόρο.

16. Η Π2

Α. αποτέλεσε ένα εγκάρσιο δίκτυο οικονομικής, πολιτικής και χρηματοοικονομικής εξουσίας το οποίο αποσυναρμολογήθηκε εντελώς.

Β. αποτελούνταν από μασόνους ενώ ακροδεξιοί μασόνοι έπαιξαν ρόλο στην εκτέλεση του Μόρο, κατά μία θεωρία.

Γ. Ισχύουν και το Α και το Β.

Δ. υπάρχει σήμερα, ως μία επίσημη οργάνωση με τη νομική μορφή ιδρύματος και φανερή δράση.

17. Οι Ερυθρές Ταξιαρχίες

Α. παραχώρησαν το δικαίωμα ανταλλαγής κρατουμένων με αποσβεστική προθεσμία η οποία έληγε στις 22 Απριλίου 1978.

Β. αποτελούνται από στελέχη, των οποίων οι ποινικές ευθύνες δεν έχουν παραγραφεί.

Γ. δεν δολοφόνησαν αλλά τραυμάτισαν το Φραντσέσκο Κόκο.

Δ. Ισχύουν όλα τα παραπάνω.

18. Ο τουρισμός στην Ιταλία

Α. ρυθμίζεται ρητά από το ισχύον ιταλικό Σύνταγμα.

Β. αποτελεί το αντικείμενο ενός Κώδικα (Τουριστικού Κώδικα).

Γ. Ισχύουν και το Α και το Β.

Δ. ρυθμίζεται κυρίως από τον Αστικό Κώδικα της Ιταλίας.

19. Ο Calamandrei

Α. επινόησε τον όρο «ιστορικές αποδείξεις».

Β. δεν κατείχε τη δικονομία αλλά την ιστορική γνώση.

Γ. ήταν Καθηγητής της Ιστορίας.

Δ. Δεν ισχύει τίποτα από τα παραπάνω.

20. Η δικαστική εξουσία

Α. αποτελεί εμβληματική φιγούρα του Κράτους δικαίου.

Β. εκτιμάται ότι έχει ένα διάλογο πάντοτε δύσκολο με τους ιστορικούς.

Γ. Ισχύουν και το Α και το Β.

Δ. δεν θεωρείται ότι συνδέεται ιδιαίτερα με το φαινόμενο των ελαφρυντικών περιστάσεων, σε αντιδιαστολή με το ρόλο των ιστορικών επιστημόνων.

1. A

2. B

3. Δ

4. Γ

5. A

6. Γ

7. Γ

8. Γ

9. A

10. B

11. Γ

12. Δ

13 Δ

14. Γ

15 A

16. B

17 A

18 B

19. Δ

20. Γ

ΑΣΚΗΣΗ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ¹⁹

I. ΕΚΦΩΝΗΣΗ ΑΣΚΗΣΗΣ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Ο Αστικός Κώδικας (ΑΚ) της ελληνικής έννομης τάξεως
 - A. είναι ένας από τους παλαιότερους Κώδικες που υιοθετήθηκαν ποτέ στην ελληνική έννομη τάξη.
 - B. περιλαμβάνει κάποιες διατάξεις (κανόνες) του ενδοτικού δικαίου.
 - Γ. καθιστά την καλή πίστη πρωτογενή (άμεση) πηγή του δικαίου.
 - Δ. Ισχύουν όλα τα παραπάνω.

2. Τουρίστας που επισκέφθηκε τη Γένοβα τον Αύγουστο 2016 είδε έναν Ιταλό πολίτη να πετάει στον κάλαθο των αγρήστων το φύλλο της εφημερίδας «Secolo XIX», οπότε το φύλλο
 - A. παραμένει στην κυριότητα του Ιταλού πολίτη αλλά όχι και στην κατοχή του.
 - B. μπορεί να περάσει στην κυριότητα του τουρίστα κατά παράγωγη κτήση του δικαιώματος στην κυριότητα.
 - Γ. μεταπίπτει στο ίδιο (ιδιάζον) νομικό καθεστώς με το καθεστώς του κυοφορούμενου.
 - Δ. Δεν ισχύει τίποτα από τα παραπάνω.

3. Τουρίστας που επισκέφθηκε το λιμάνι της Γένοβας τον Αύγουστο 2016, κάνοντας αυτήν την τουριστική επίσκεψη στη Γένοβα
 - A. άσκησε ένα δικαίωμα περιουσιακό.
 - B. άσκησε ένα δικαίωμα προσωπικό.
 - Γ. Ισχύουν και το A και το B.
 - Δ. άσκησε ένα δικαίωμα διαπλαστικό, διαμορφώνοντας την προσωπικότητά του.

4. Ο ιδιοκτήτης του Antico Caffè Greco απολύει έναν σερβιτόρο διότι ο σερβιτόρος είναι οπαδός της Γιουβέντους. Η απόλυση αυτή
 - A. συνιστά άσκηση εξουσιαστικού απόλυτου δικαιώματος.
 - B. συνιστά άσκηση εξουσιαστικού σχετικού δικαιώματος.
 - Γ. συνιστά κατάχρηση δικαιώματος.
 - Δ. ισχύουν και το B και το Γ.

¹⁹ Βλ. Α. Βάρκα Αδάμη, *Εισαγωγή στο Αστικό Δίκαιο*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2016.

5. Για να ιδρυθεί νόμιμα στην Ελλάδα το «Σωματείο Φίλων του Τουρισμού στην Ιταλία»

A. απαιτείται διάταξη (απόφαση) του αρμόδιου δικαστή η οποία δεν ελέγχει τη σκοπιμότητα (της ίδρυσης) του σωματείου,

B. μπορεί να οριστεί στο καταστατικό σκοπός κερδοσκοπικός αλλά σχετικός με τον τουρισμό,

Γ. απαιτείται η ένωση 10 μελών (να ιδρυθεί από τουλάχιστον 10 μέλη),

Δ. Δεν ισχύει τίποτα από τα παραπάνω.

6. Δύο Αμερικανίδες τουρίστριες αγοράζουν, με κοινές τους δαπάνες, ένα σουβενίρ από τη Δημόσια Υπηρεσία ενός μουσείου στην πλατεία Ντουόμο, στη Φλωρεντία, για να το κάνουν δικό τους. Πρόκειται για μία:

A. Δημόσια Σύμβαση,

B. συνδικαιοπραξία,

Γ. άτυπη, ετεροβαρή σύμβαση,

Δ. Δεν ισχύει τίποτα από τα παραπάνω.

7. Δικαιοπραξία

A. είναι η όχληση.

B. είναι η ειδοποίηση.

Γ. Ισχύουν και το A και το B.

Δ. μπορεί να καταρτίζεται έγκυρα από ένα φυσικό πρόσωπο 13 ετών.

1. B
2. Δ
3. Γ
4. Γ
5. A
6. B
7. Δ

ΓΡΑΠΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ I: *Università di Bologna*

Η Chiara είναι Καθηγήτρια του Δικαίου στο Πανεπιστήμιο της Bologna.

A. Η Chiara ψήφισε «Όχι» στο δημοψήφισμα που διεξήχθη στην Ιταλία στις 04.12.2016.

1. α. Συνδέεται η επικράτηση του « Όχι » με το ζήτημα της κωδικοποίησης των νόμων στην Ιταλία; β. Ποια είναι η σχέση αφενός του τυπικού Συντάγματος της Ιταλίας και αφετέρου των κωδίκων και της κωδικοποίησης των νόμων;
2. Υπάρχει πρόβλημα πολυνομίας στον κλάδο του Τουριστικού Δικαίου στην ιταλική έννομη τάξη;

B. Ποια σχέση έχει ο Ιουστινιανός:

1. με το επάγγελμα της Chiara;
2. με το Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής;

Γ. Πώς η Chiara μπορεί να αξιοποιήσει την αρχή του Κράτους δικαίου:

A. για να υπερασπιστεί το Πανεπιστήμιο της Bologna το οποίο βλάπτεται από μία απόφαση του Υπουργού του αρμόδιου για την παιδεία;

B. για να σχολιάσει τις ενέργειες του ιταλικού φασιστικού κινήματος, ιδίως όταν αυτό επιδίωκε να καταλάβει την εξουσία του ιταλικού Κράτους;

Δ. Η Chiara έχει σχεδιάσει στις προσεχείς θερινές διακοπές της να παραθερίσει στη Γένοβα.

1. α. Αναλύστε την Chiara, ως πρόσωπο. β. Αναλύστε τη νομική φύση του δικαιώματος που αυτή θα ασκήσει, κατά το Αστικό Δίκαιο.

2. Αν στις διακοπές της αγοράσει ένα σουβενίρ από τη Γένοβα: α. Αναλύστε τη νομική φύση της αγοραπωλησίας του σουβενίρ ως δικαιοπραξίας, β. Αναλύστε τη νομική φύση του δικαιώματος που αυτή αποκτά στο σουβενίρ, κατά το Αστικό Δίκαιο.

E. Η Chiara απολύθηκε από το Πανεπιστήμιο της Bologna, στο οποίο εργαζόταν με σύμβαση εργασίας.

1. Αναλύστε τη νομική φύση του δικαιώματος του Πανεπιστημίου της Bologna.
2. Αν η απόλυση οφείλεται στο γεγονός ότι η Chiara είναι δεδηλωμένη οπαδός της Juventus, αναλύστε το ζήτημα αν είναι έγκυρη η απόλυση κατά το Αστικό Δίκαιο.

ΓΡΑΠΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΙΙ: *Marco Polo*

A. 1. Αναλύστε το τυπικό Σύνταγμα της Ιταλικής Δημοκρατίας, ως πηγή του δικαίου.

2. Αναλύστε το έθιμο, ως πηγή του δικαίου, με έμφαση στην πατρίδα του Marco Polo και στη Δημοκρατία της Γένοβας.

B. Το σιδηροδρομικό δίκτυο της Ανατολικής Ιταλίας ήταν χωροθετημένο, πριν από το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, από το Ιταλικό Κράτος ελαφρώς στην ενδοχώρα αντί σχεδόν πάνω στην ακτογραμμή της Αδριατικής Θάλασσας.

1. Αναλύστε το έννομο αγαθό, για χάρη του οποίου επιλέχθηκε αυτή η χωροθέτηση, έναντι του ιταλικού Κράτους.

2. Αναφέρατε το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης του ιταλικού Κράτους εκείνη την περίοδο και ποια ζώνη εκτεινόταν πέρα από την αιγιαλίτιδα ζώνη.

Γ. Η Π2 (P2)

1. Έχει υπάρξει υπηρεσία του ιταλικού Κράτους;

2. Σεβάστηκε την αρχή του Κράτους δικαίου;

Δ. Οι Ερυθρές Ταξιαρχίες όρισαν προθεσμία για να γίνει ανταλλαγή του απαχθέντος και κρατούμενου από αυτές Άλντο Μόρο με στελέχη της τα οποία είχαν συλληφθεί και είχαν στερηθεί την ελευθερία τους από τις αρχές του ιταλικού Κράτους. Η προθεσμία αυτή αφέθηκε από το Ιταλικό Κράτος να περάσει άπρακτη και λίγες ημέρες μετά ο Μόρο δολοφονήθηκε.

1. Αναλύστε την προθεσμία κατά το Αστικό Δίκαιο.

2. Συγκρίνετε την αποσβεστική προθεσμία με την παραγραφή.

E. Το 2001 απαλείφθηκε από το ιταλικό Σύνταγμα η αναφορά στον τουρισμό και στην ξενοδοχειακή βιομηχανία ως αντικείμενο αρμοδιότητας των Περιφερειών (και όχι του Κράτους).

1. Κατά το ιταλικό δίκαιο ένας κάτοικος της Ρώμης έχει δημόσιο δικαίωμα (δικαίωμα του δημοσίου δικαίου) να κάνει τουρισμό, στην πατρίδα του Marco Polo;

2. Αν ο κάτοικος της Ρώμης πραγματοποιήσει τουριστική επίσκεψη στην ιδιαίτερη πατρίδα του Marco Polo και μετά συγγράψει ένα λογοτεχνικό έργο βασισμένο στην τουριστική του εμπειρία και στο Marco Polo, ποιο δικαίωμα αποκτά στο έργο αυτό; Χαρακτηρίστε νομικά το δικαίωμα αυτό, εντάσσοντάς το σε κατηγορίες δικαιωμάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- M. Ainis, *Anche in Italia è nata una legge con la scadenza*, ItaliaOggi número 32, 07/02/1998.
- M. Ainis, *La selva oscura dei 100 mila codici*, La Repubblica, mercoledì 24 agosto 2016, pp. 1, 27.
- A. Βάρκα Αδάμη, *Εισαγωγή στο Αστικό Δίκαιο*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2016.
- T. Behan, *Arditi del Popolo Η ιστορία της πρώτης αντιφασιστικής οργάνωσης και η αποτρέψιμη άνοδος του Μπενίτο Μουσολίνι*, Μαρξιστικό βιβλιοπωλείο, 2012.
- K. Γκίνζμπουργκ, *Ο Δικαστής και ο Ιστορικός Σκέψεις στο περιθώριο της δίκης Σόφρι*, Εκδόσεις Νεφέλη 2003 (Μτφ. Χ. Σαρλικιώτη).
- P. Calamandrei, *Il giudice e lo storico*, in P. Calamandrei, *Studi sul processo civile*, vol. V., Cemas, Padova, 1947, pp. 27-51.
- K. Πίττας, *Πρόλογος*, Ιούλης 2012, in T. Behan, *Arditi del Popolo Η ιστορία της πρώτης αντιφασιστικής οργάνωσης και η αποτρέψιμη άνοδος του Μπενίτο Μουσολίνι*, Μαρξιστικό βιβλιοπωλείο, 2012, σ. 9.
- E. Ρούκουνας, *Διεθνές Δίκαιο, Το κράτος και το έδαφος – Το δίκαιο της θάλασσας*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2006.
- Λ. Σάσα, *Η υπόθεση Μόρο*, Εκδόσεις Πατάκη 2002 (Μετάφραση Σ. Τριανταφύλλου).
- Σ. Τριανταφύλλου, *Σημείωμα*, in Λ. Σάσα, *Η υπόθεση Μόρο*, Εκδόσεις Πατάκη 2002 (Μετάφραση Σ. Τριανταφύλλου).
- A. Φεράρι, « *Ο Μόρο δολοφονήθηκε γιατί κάποιοι θεωρούσαν επικίνδυνο τον ιταλικό ευρωκομμουνισμό*, Η Εφημερίδα των Συντακτών 20-22 Οκτωβρίου 2017 (Συνέντευξη στον Θ. Ανδρεάδη – Συγγελάκη), σ. 23.